

Теоријска расправа
UDK 371.3::78 +681.821.2

ZNAČAJ UČEŠĆA UČENIKA VOKALNO- INSTRUMENTALNIH ODSJEKA OSNOVNIH MUZIČKIH ŠKOLA U SKLOPU SEGMENTA NASTAVE MUZIČKE KULTURE. HARMONIKA U NASTAVI MUZIČKE KULTURE.

THE IMPORTANCE OF PARTICIPATION OF PRIMARY MUSIC SCHOOL PUPILS IN THE SEGMENT OF VOCAL AND INSTRUMENTAL TEACHING DURING THE MUSIC CULTURE EDUCATION. ACCORDING IN THE MUSIC CULTURE EDUCATION.

Ljubo Škiljević

Rezime: Potreba za radom ovakvog tipa se javila prije nego što smo mi odlučili da obradimo značaj formiranja muzičkog ukusa kod čovjeka, stavljajući težište rada na prve dvije obrazovne trijade. Popularna muzika, prema našim istraživanjima, o kojima će biti riječi nešto kasnije, ima veliki broj poklonika i među omladinom uzrasta između 19 i 20 godina. Sudeći po anketi koju smo sproveli među studentima prve godine Odsjeka razredne nastave Pedagoškog fakulteta u Bijeljini, zaključili smo da dobar dio ispitanika, koji će u bliskoj budućnosti imati određenog uticaja na ciljne obrazovne trijade, nije najbolje upoznat sa klasičnom muzikom i značajem njenog uticaja na formiranje i upotpunjavanje jedne ličnosti. Pomenuta anketa je pokazala i to da je mnogima, nažalost, strano da se na instrumentima, poput harmonike, može izvoditi bilo šta drugo osim narodne muzike. Analizirajući Nastavni plan i program (NPP) iz 1997. i 2009. godine uvidjeli smo da se nijednog momenta tokom nastavnog procesa decidno ne navodi saradnja sa učenicima koji pohađaju paralelno osnovnu muzičku školu na nekom od odsjeka, što je, kako smo zaključili, jako bitno, ne samo zbog kvalitetnijeg organizovanja nastave hora i orkestra, nego i zbog povoljnog uticaja muzičke omladine na formiranje adekvatnog muzičkog ukusa kod njihovih vršnjaka, te je pomenuta tema, zapravo, predmet našeg rada. Obraden je i, nama dostupan, dio literature koji se bavi vokalno-instrumentalnom nastavom kao jednim od najbitnijih segmenata nastave muzičke kulture u osnovnim školama.

Ključne riječi: muzička škola, harmonika, vokalno-instrumentalna nastava, hor, orkestar

Abstract: *The need for the work of this type occurred long before we decided to process the importance of the formation of musical taste in humans, with emphasis of the first two educational Triads. In fact, according to developments in popular music scene, which also, according to our research carried out in practice, which will be discussed later, has a large following among young people aged between 19-20g. Judging from the survey that we conducted, a good part of those who will in the near future have some impact on targeted*

educational Triads, not really familiar with classical music and the importance of its influence on the formation and completion of one person. As the survey showed that we conducted the first year students of the Faculty of Education, Department of class teaching, many, unfortunately, is foreign to the instruments, such as accordion, can play anything other than folk music. Analyzing the curriculum in 1997 and 2009. year, we realized that no one moment during the teaching process is not clearly stated cooperation with students attending the parallel elementary music school in one of the lodges, which, as we are closed, very important, not only because of better organizing teaching choir and orchestra, but and because of the favorable influence on the formation of the youth musical adequate musical taste among their peers, and the aforementioned issue, in fact, the subject of our work. Was processed and available to us, the literature dealing with the vocal and instrumental music as one of the most important segments in music teaching in primary schools.

Key words: *music school, accordion, vocal and instrumental education, choir, orchestra*

Uvod

Prema pisanim izvorima koji datiraju još iz vremena prije nove ere, imamo uvid u razmišljanja ljudi tadašnjeg doba po pitanju raznih segmenata ljudskog života.¹ Jedan od takvih segmenata, koji je posebno interesantan našem naučnom istraživanju je, svakako, upotreba muzike u obrazovnom procesu najmlađeg uzrasta te formiranje muzičke kulture i njena društvena upotreba. Istorijski gledano, značaj muzike je nemjerljiv kako u vaspitnom tako i svim ostalim kontekstima kulturološkog bitisanja jednog društva. Za vrijeme antičke Grčke muzika i fiskultura su zauzimale posebno mjesto, tako da su djeca od najranijeg uzrasta aktivno obučavana pomenutim disciplinama[1]. U drevnoj Kini, naročito za vrijeme Konfucija, muzika je bila jedan od ključnih činioca jedne države, te se na osnovu muzike koja preovladava u državi moglo zaključiti u kakvom je ona stanju. Smatralo se da vladar koji, između ostalog, poznaje i zakone muzike, može upravljati bilo kojim narodom, gradom, teritorijom i upravo je muzika bila ta referenca pomoću koje je vladar mogao odrediti unutrašnje stanje u svojoj državi[5].

Dalje sagledavajući istorijske činjenice nalazimo da se veliki broj ljudi, priznatih i poznatih u svojim segmentima djelovanja, na neki način bavio muzikom – svirajući na nekom od instrumenta ili pak aktivno posjećujući razne manifestacije takvog tipa². U posljednjih nekoliko godina dolazi i do izučavanja muzike sa medicinskog aspekta, tj. njene

---

¹Djela filozofa antičke Grčke - u prvom redu Platona, koji o muzici govori u svom djelu *Država* i razmišljanja drevno kineskog filozofa Konfucija, koja su se u pogledu muzike manifestovala u *Traktatu o muzici*.

²Pitagora je nalazio vezu između matematike i muzike, a njegovi učenici su svirali liru. Poznato je da je i sam Ajnštajn svirao violinu itd.

upotrebe u terapijske svrhe. Shodno pomenutom, muzikalna terapija je postala jedan od najpopularnijih metoda alternativnog liječenja i zahvaljujući tome formiran je veliki broj klinika ovog tipa, kao i posebni odsjeci na medicinskim i muzičkim fakultetima koji se bave ovom disciplinom.

Posmatrajući razvoj obrazovanja iz muzičke kulture¹ na prostorima nekadašnjih jugoslovenskih republika zaključujemo da je došlo do preskakanja određenih stepenica u razvoju obrazovnog procesa, što se kasnije odrazilo na formiranje muzičke kulture u društvenim zajednicama pomenutih prostora kao i na sporan muzički ukus, koji, nažalost, zahvata dominantan dio populacije navedene teritorije.

Iako smo, u poređenju sa ostalim evropskim zemljama, relativno kasno dobili prve muzičke škole², pomenute ipak traju dovoljno dugo da bi se zanemario njihov uticaj na muzički život jedne sredine, koji je u svakom slučaju značajan, a saradnja sa učenicima pomenutih škola dragocjena. Osim toga, vokalno-instrumentalna praksa naroda gore pomenutog prostora predstavlja već dugo vremena živ interes domaćih i stranih naučnika³.

Shodno naprijed iznesenim činjenicama vokalno-instrumentalna praksa je jedan od najvažnijih segmenata predmeta muzičke kulture, te je stoga i unapređenje iste već duže vremena predmet naših naučnih istraživanja. Jedan od mogućih pravaca unapređenja pomenutog predmeta jeste značaj angažovanja u toku nastavnog procesa učenika koji paralelno pohađaju osnovnu muzičku školu. **Cilj** rada je obratiti pažnju na što kvalitetniju realizaciju ovog segmenta u prve dvije obrazovne trijade, u kojima, kako smo zaključili, djeca/učenici, kako oni koji pohađaju muzičku školu, tako i oni koji se prvi put sreću sa ovakvim tipom muzičke

---

¹Prvi akademski obrazovani muzičar ovih prostora je bio Kornelije Stanković (1831-1865), međutim i mnogo prije toga u evropskim zemljama je bio čitav niz svjetski poznatih kompozitora (Skarlati, Hajdn, Mozart, i drugi) koji su nesumnjivo imali uticaja i na našu tadašnju muzičku scenu.

²Podatak sa datumom otvaranja prve muzičke škole na prostorima Bosne i Hercegovine nismo uspjeli pronaći, ali postoji čitav niz osnovnih muzičkih škola koje se već proslavile pedesetogodišnjicu postojanja-poput Osnovne muzičke škole u Tuzli. (<http://www.inet.ba/~omstuzla/istorijat.htm> 4/XI 2010. godine.)

³Bartok Béla, Lord Albert Bates. 1951. Serbo-Croatian Folksongs: Texts and Transcriptions of Seventy Five Folk Songs from the Milman Parry Collection and a Morphology of Serbo-Croatian Folk Melodies. New York: Columbia University Press.

Milošević, Vlado. 1964. Sevdalinka. Banja Luka: Muzej Bosanske krajine, Odsjek za narodne pjesme i igre. Kao i mnogi drugi.

obuke, mogu aktivno da se uključe u muzička dešavanja jedne društvene zajednice, što bi u konačnici imalo pozitivan ishod na formiranje njihovog muzičkog ukusa. Da bismo došli do ostvarenja pomenutg cilja potrebno je analizirati i riješiti nekoliko **zadataka**, a to su:

- Analiza muzičke informisanosti studenata prve godine Pedagoškog fakulteta u Bijeljini kao budućeg nastavnog kadra i anketiranje istog u svrhu dobijanja činjeničnog stanja o njihovom poimanju muzičkih žanrova i kriterijuma za formiranje muzičkog ukusa;
- Osvrt na Nastavni plan i program za osnovne škole¹ u segmentu nastave Muzičke kulture – vannastavne aktivnosti;
- Značaj saradnje sa učenicima osnovnih muzičkih škola i njihovo anagažovanje tokom organizacije nastave hora i orkestra.

Literatura o pomenutoj problematici ne postoji. Tvrdnju potkrepljujemo činjenicom da nismo uspjeli pronaći niti jedan naučni rad u kome se obrađuje ciljana problematika, te je stoga obrađivanje ove teme predstavljalo određenu vrstu istraživačkog izazova. Pronađen je niz članaka domaćih i stranih autora koji se bave problemom vokalno-instrumentalnog obrazovanja, te kao takvi dijelom mogu biti uzeti u obzir – *Narodna muzika u nastvanim programima predmeta muzička kultura u osnovnoj školi od 1870. do 1995. godine* – Gajić Slavko; *Profesionalno muzičko obrazovanje učitelja – vokalno-instrumentalna nastava*-Terzić Emeše, Sudžilovski Danijela; *Из опыта музыкального образования и воспитания детей. Культурные, педагогические, психологические и методические аспекты* – Климчинский Павел Валерьевич i drugi.

Mi ćemo u ovom radu ukazati na činjenice koje se tiču značaja angažovanja učenika osnovnih muzičkih škola u nastavnom procesu i njihovog povoljnog muzičkog uticaja na vršnjake. Mišljenja, koja ćemo potkrijepiti činjenicama se baziraju na dosadašnjem pedagoškom iskustvu i smatramo da će biti od koristi nastavnom kadru pomenutih trijada.

I

Jedan od presudnih faktora kod organizacije muzičkog života jedne sredine umnogome zavisi i od kvaliteta nastavnog kadra koji radi na predmetu Muzička kultura u osnovnim školama. Imajući u vidu, u prethodnom dijelu iznesene činjenice koje se tiču mnogostranog uticaja muzike na ljude od njihovog najranijeg uzrasta pa i u kasnijim životnim dobima, smatramo da nastavnik razredne nastave mora da bude kvalitetno muzički obrazovan sa jasno izgrađenim prefinjenim ukusom za muziku kao i kriterijumom za

---

¹Dalje u tekstu NPP.

formiranje istog. Međutim, posmatrati i insistirati na kvalitetu samo muzičkog obrazovanja je, po našem mišljenju, u najmanju ruku neozbiljno. Dakle, zaključujemo da pedagog mora biti široko i kvalitetno obrazovan što će u svakom slučaju posredovati formiranju visokih moralno-etičkih principa, a samim tim, osoba pomenutih karakteristika neće sebi dozvoliti "luksuz" gubljenja vremena uživajući u muzici spornog kvaliteta ili još gore, prezentovati je obrazovnoj grupi u bilo kojem kontekstu. U prilog ovoj tvrdnji nalazimo i literaturu koja ima za cilj multidisciplinarni pristup problemu muzičkog obrazovanja i stavljanja istog u kulturološki kontekst obrazovanja ciljne individue [8].

Jasno definisan muzički ukus nastavnika, kao i u određenoj mjeri poznavanje teorije muzike i osnova vladanja na instrumentu su presudni za organizaciju, kako u nastavi muzičke kulture i vannastavnih aktivnosti, tako i sa pripremom i učešćem muzičke tačke na nekoj od manifestacija. Dakle, u prvom redu pedagog mora znati da odabere orkestarsko ili horsko djelo koje bi bilo najprikladnije za izvedbu, zatim isto prezentovati učenicima, odabrati glasove ili orkestrante i krenuti sa radom. U toku rada, nemoguće je pripremiti u kratkom roku orkestar koji je sačinjen, mahom od učenika koji do tada nisu imali nikakvog kontakta sa instrumentom. Ako postoji mogućnost, poželjno je angažovati učenike osnovnih muzičkih škola ili one koji se individualno bave obukom na nekom od instrumenata, što bi u velikoj mjeri ubrzalo proces pripreme, a pomenuti učenici bi svojim izvođačkim i scenskim iskustvom znatno poboljšali kvalitet izvedbe ciljnog muzičkog djela.

Vodeći se gore navedenim, odlučili smo da na nivou prve godine Pedagoškog fakulteta u Bijeljini sprovedemo anketu koja ja imala za cilj uvid u stanje žanrovskog poznavanja muzike, kao i dominantan muzički ukus koji preovladava među studentskom populacijom. Anketa je rađena školske 2009/2010. i 2010/2011. godine. Iako su rezultati ankete očekivani¹, uočeno je totalno odsutvo poznavanja klasifikacije određenih žanrova popularne muzike, koja se sluša i prezentuje na našim prostorima, kao i činjenica da niko od ispitanih nije ljubitelj klasične muzike. Smatramo to velikim nedostatkom imajući u vidu činjenicu da je po NPP za osnovne škole, za učenike predviđeno prepoznavanje različitih

---

¹S obzirom na dalje navedene podatke, rezultati ankete su paradoksalni i nije referentno prikazivati ih u radu. Kako je u pitanju veliki broj ispitanika, njih 368, nismo mogli utvrditi tačan broj onih koji imaju jasno definisan pojam klasifikacije stilova i žanrova muzike koju slušaju, niti se dobar dio njih precizno izjasnio i samim tim je ostavljeno mjesto za brojne pretpostavke. Dobar dio ispitanika svrstava pojedine pjevače folk (turbo-folk) muzike u "zabavnački" žanr (pop, rok itd.) što nam ni u kom slučaju ne daje jasnu predstavu i direktno utiče na konačne rezultate provedene ankete.

kompozicija i svrstavanje istih u adekvatni stil i žanr. Dakle, da bi učenicima usadili naviku slušanja kvalitetne muzike moramo je sami slušati i u određenoj mjeri poznavati, bez toga je zaista nemoguće na dostupan način prenijeti znanje na mlada pokoljenja. Drugi problem se manifestuje u činjenici da budući nastavnici imaju za obavezu da ovladaju jednim od ponuđenih dva instrumenta: klavir ili harmonika, kako bi mogli što bolje realizovati vokalno-instrumentalni segment nastave muzičke kulture. Međutim, u skladu sa novim planovima i programima za visokoškolske ustanove, studenti u toku jednog semestra prve godine pohađaju vokalno-instrumentalnu nastavu, što je po našem mišljenju nedovoljno da bi se stekle određene izvođačke navike. Uzmemo li u obzir činjenicu da po NPP-u za osnovne škole pedagog mora da kreira nastavu hora i orkestra te da na tim časovima prenosi učenicima određena znanja iz ovih oblasti, postavlja se pitanje kvaliteta obrazovanja samog pedagoga i njegove mogućnosti da kompetentno u predviđenim vremenskim okvirima sa kompletnom grupom odradi ono što se u muzičkim školama radi po principu jedan čas – jedan učenik. Vrlo lako se može desiti da na primjer učenik drugog razreda muzičke škole (učenik četvrtog razreda osnove škole) bolje vlada instrumentom od svog nastavnika u osnovnoj školi.

Kao što se da zaključiti, oba navedena problema se mogu riješiti vremenskim produženjem obrazovanja studenata na predmetima muzičke grupe tokom studiranja na Pedagoškom fakultetu. Neophodno je kontinuirano slušati kvalitetnu muziku, analizirati je i imati kontakt sa instrumentom što je moguće duže.

Kasnije, po završetku studija, njihovu situaciju u nastavi donekle olakšava okolnost angažovanja učenika koji paralelno pohađaju osnovnu muzičku školu na nekom od odsjeka. Činjenica je da na prostorima BiH ne nudi baš svaka sredina priliku da se pohađa osnovna muzička škola, ali ima, kako je naše dosadašnje iskustvo pokazalo, bar pojedince koji se vannastavno bave obukom na nekom od instrumenata. Međutim, saradnja sa njima nije predviđena nastavnim planom i programom, čak je u NPP iz 1997. godine decidno navedeno da učenici koji paralelno pohađaju osnovnu muzičku školu ne učestvuju u vanastavnim aktivnostima. Imajući u vidu pomenute otežavajuće okolnosti nemoguće je čak i na sekcijском nivou doprinositi razvoju muzičkog života jedne zajednice. Pored činjenice da je pomenuta saradnja neophodna, u budućnosti sam po sebi se nameće još jedan društveno-kulturološki zadatak, a to je promocija i otvaranje muzičkih škola kao i njihovih područnih odjeljenja, bar u onim mjestima u kojima su bitisala do početka rata u BiH.

Napraviti i uspješno voditi hor i orkestar, ili bilo koju vrstu muzičke sekcije, od učenika koji nisu imali kontakta sa bilo kojim instrumentom, je zadatak otežan mnoštvom raznih faktora. Počevši od

nedostatka vremena, pa sve do NPP u kojima ne postoji opcija individualne nastave za ovaj vid aktivnosti¹, što je prijeko potrebno da bi došlo do kako je moguće bolje i kvalitetnije obuke svakog pojedinca koji bi u kasnijim etapama bio bitan faktor u sklopu orkestarske ili horske cjeline. Osim vremena koje je potrebno izdvojiti da bi se donekle ovladalo instrumentom, učenicima nedostaje dragocjeno scensko iskustvo. Naravno, ne možemo zanemariti činjenicu da se poslije provedena dva mjeseca u prvom razredu osnovne muzičke škole organizuje koncert najmlađih polaznika u kome su dužni da nastupaju solistički. Koncertni kontinuitet se nastavlja do završetka školovanja.

Upravo zahvaljujući gore pomenutom iskustvu, ovi učenici dijelom i zbog pomenutog mogu biti od velike pomoći većini vršnjaka koji nemaju takvo iskustvo. Pretkoncertno stanje organizma je specifično, riječ je o posebnoj sferi i režimu rada kompletnog ljudskog tijela, tako da i oni "najhrabriji" među učenicima mogu vrlo lako podleći panici i gubitku samokontrole, čime se veoma gubi na kvalitetu, a može i da prouzrokuje određene probleme u dječijoj psihi kad je u pitanju javno nastupanje [6]. Dakle, osim u muzičkom smislu, prisustvo učenika osnovnih muzičkih škola u toku samog koncerta donosi određeni vid sigurnosti za sve koji učestvuju, pa i za samog pedagoga.

O samoj metodi rada na vannastavnim aktivnostima ovom prilikom nećemo govoriti s obzirom na to da bi ista bila dostojna odvojenog i mnogo obimnijeg rada rezultat kojeg bi mogli vezati samo za određenu sredinu, s obzirom da se uslovi za održavanje pomenutih aktivnosti razlikuju od škole do škole, pa samim tim zahtijevaju individualan istraživački pristup. Mi ćemo ukazati na činjenicu da muzički obrazovani učenici mogu pomoći i u samom procesu obuke ostalih članova, te da su kao takvi, po našem mišljenju, neizostavan i bitan faktor koji doprinosi podizanju kompletnog kvaliteta nastave u segmentu vokalno-instrumentalne prakse predmeta Muzičke kulture. Bilo da se radi o učenju nota, obučavanju na instrumentu "s ruke"², notalno ili pak kombinovano. Bitna stavka je i razvijanje orkestarskog sluha, kojim

---

¹Nastavni plan i program za osnovne škole u BiH podrazumijeva grupni vid nastave hora i orkestra sa brojem od 136 časova na godišnjem nivou, odnosno četiri na sedmičnom nivou.

²Pod tehnikom obuke "s ruke" (termin autora) podrazumijevamo obuku u kojoj donekle odsustvuje čitanje nota i učenje na taj način. Tehnika "s ruke" može da se primjenjuje i kod muzički nedovoljno pismenih učenika. Princip je jednostavan: pedagog na instrumentu pokazuje, a učenik memoriše slušno i vizuelno i odmah ponavlja muzički materijal na svom instrumentu. Tehnika je jako produktivna kad je potreban brz rezultat, ali učenici ostaju uskraćeni za dragocijeno teorijsko obrazovanje.

učenici muzičkih škola već u određenoj mjeri vladaju, naročito oni koji se nalaze u drugoj i trećoj obrazovnoj trijadi¹.

U današnjem vremenu dostupnosti informacija (kako putem Interneta tako i ostalih medijskih izvora) neoprostivo je da velika većina iz anketirane studentske grupe (157 studenata prve godine na Odsjeku za razrednu nastavu Pedagoškog fakulteta u Bijeljini,) nema jasan uvid u iskorištenost potencijala harmonike, koja je jedan od najrasprostranjenijih i najpopularnijih instrumenata ovih prostora. Naime 72,62 % njih (114 studenata) nikad na harmonici nije čulo ništa drugo osim narodne muzike. Ovu činjenicu možemo dovesti u korelaciju sa više pomenutom anketom koja se odnosila na slušanje muzike, ali i na muzičku neinformisanost uopšte.

Harmonika, faktički, od najranijih etapa obrazovnog sistema osnovnih škola je bila bitan sudionik u segmentu vokalno-instrumentalne nastave predmeta Muzičke kulture, imajući aktivnu – solističku ulogu ili pasivnu u sklopu orkestra kao prateći instrument. Ipak, činjenično stanje pokazuje drugačiju sliku, a to je da i pored popularnosti i primjene koju uživa, harmonika nije uvrštena u NNP kao nastavno sredstvo. Od instrumenata, pored Orfovog instrumentarija, naveden je samo klavir, koji je u određenim, prvenstveno ruralnim, sredinama nije upotrebljiv iz mnogo razloga². Upravo zahvaljujući navedenom, zvuk harmonike je prijemčiv i logičan velikom dijelu populacije. Osim toga, mobilnost harmonike je još jedna prednost u odnosu na ostale instrumente – dakle, može da bude totalno nezavisna s obzirom na činjenicu da je samoprateći instrument, po gabaritima je mnogo manja, recimo od klavira, osim toga za nju nije neophodno korištenje dodatnih rekvizita potrebnih u određenim uslovima (mikrofoni i ostale vrste ozvučenja, kao i električna energija).

Kako je naša dosadašnja pedagoška praksa pokazala, u osnovnim

---

¹Druga obrazovna trijada osnovnih škola je drugi i treći razred u osnovnoj školi. Po nastavim planovima i programima za osnovne muzičke škole koju su slučaju BIH različiti u oba entiteta, učenici u trećem razredu muzičke škole su dužni da pohađaju nastavu hora i orkestra, što je i presudno za formiranje pomenute vrste sluha.

²Gabariti klavira ne dozvoljavaju njegovu lakšu mobilnost, samim tim kada je potrebno da se izvode kompozicije van prostora gdje se klavir nalazi, dolazi do mnogih teškoća zbog potrebe transporta instrumenta. Osim toga klaviru je s vremena na vrijeme potrebno štimovanje, što se ponekad radi vrlo neažurno i od slučaja do slučaja, izvoditi nastavu na takvom instrumentu je pogubno za đake. Raštimovan klavir može da nanese određene posledice ljudskom poimanju prezentovanog muzičkog materijala, u smislu da nije u stanju da u potpunosti slušno predstavi izvođenu muziku. U novije vrijeme postoje i električni klaviri, koji opet zahtijevaju električnu energiju i ožičenje, ali ne zahtijevaju štimovanje.

muzičkim školama redovno je najveći odziv za harmoniku i klavir, te su stoga ti učenici i nezvanično angažovani u priredbama matičnih osnovnih škola. Učenici koji paralelno pohađaju muzičku školu na odsjeku za harmoniku su u većini slučajeva osnova gotovo svih školskih orkestara. Ponekad, ukoliko to mogućnosti dozvoljavaju mogu da budu angažovani i učenici sa ostalih odsjeka, ali to dodatno komplikuje proces rada s obzirom na pomenutu činjenicu na početku rada – studenti na Pedagoškom fakultetu u Bijeljini imaju mogućnost obuke na klaviru i harmonici, za koju smo već konstatovali da bi bilo poželjno da se produži. Kad su ostali instrumenti u pitanju velika većina jednostavno nema osnovnih znanja niti osnova izvođenja na ovim instrumentima, pa samim tim postoji opasnost i vjerovatnoća da potencijal istih neće biti adekvatno iskorišten u nastavnom procesu. Osim toga, ukoliko se orkestarski izvodi kompozicija koja nije predviđena za grupno izvođenje, potrebno je ispisati vokalno-instrumentalne dionice i napraviti aranžman, što dodatno, po pedagoga, komplikuje situaciju, s obzirom na naprijed iznesene činjenice. Pomenuti problem otvara mjesto još jednoj saradnji, a to je saradnja između pedagoga osnovnih i osnovnih muzičkih škola, kojoj ćemo, u svakom slučaju, u nekom od narednih radova posvetiti pažnju.

Zaključak

Na kraju rada konstatujemo da je saradnja sa učenicima koji paralelno pohađaju osnovnu muzičku školu neophodna, iako je uslovljena mnogim faktorima, poželjna je svugdje gdje postoji mogućnost realizacije iste. Faktori koje smo mi obradili sasvim sigurno nisu jedini, ali su ne manje bitni od ostalih. Problem kvaliteta muzičkog obrazovanja budućih učitelja je prisutan ne samo na Pedagoškom fakultetu u Bijeljini i ne samo na teritoriji BIH, bio je, prisutan je i biće još dugo godina predmet istraživanja naučnika širom svijeta. Obuka na instrumentima je jedna od najzahtjevnijih i potrebno vrijeme da bi se postigli rezultati. Problem muzičkog ukusa je takođe rješiv, ali u mnogo većim vremenskim okvirima, s obzirom da formiranje istog prati i erudicija na svim poljima nauke i umjetnosti.

Poslije kratkog osvrtu na NPP zaključujemo da je neminovno da se unesu određene izmjene koje se tiču mahom vannastavnih aktivnosti. Izmjene bi podrazumijevale korekciju u smislu ozvaničavanja saradnje o kojoj je u radu riječ, unošenje harmonike kao instrumenta koji bi se pored klavira i Orfovog instrumentarija koristio u nastavi. Uvažavanje ovih faktora bi u određenoj mjeri promijenilo i određene metodološke upute kad su u pitanju vannastavne aktivnosti, broja časova, ali bi neminovno došlo i do proširenja spiska predloženog repertoara za izvođenje.

Prednosti koje smo naveli prilikom saradnje redovnih sa učenicima koji paralelno pohađaju muzičku školu su više nego dovoljan argument za podsticanje ovakve saradnje. Međutim, da bi se došlo do konkretnijih rezultata, koji bi eventualno pokazali i neke nedostatke, potrebno je u praksi posmatrati, analizirati i pratiti tok saradnje. Pritom se ne treba bazirati samo na jednu ciljnu grupu istog uzrasta, potrebno je istovremeno pratiti rad više grupa različitih uzrasta duži vremenski period, poslije čega bismo bili u stanju da iznesemo definitivni i kompletan zaključak o kvalitetu saradnje, metodologiji rada, kao i o obradi koncertnog repertoara, što nam u svakom slučaju predstavlja jedan od narednih istraživačkih izazova.

Rad je namijenjen studentima pedagoških fakulteta, kao i nastavnom kadru na predmetu Muzičke kulture u osnovnim školama.

Literatura

- Alić Partiћ, Meho *Historija sporta*/Meho Alić Partiћ, Almira Frljak. - Tuzla : off-set, 2004. - 207 str. ; 25 cm
- Bartok Béla, Lord Albert Bates. Serbo-Croatian Folksongs: Texts and Transcriptions of Seventy Five Folk Songs from the Milman Parry Collection and a Morphology of Serbo-Croatian Folk Melodies. New York: Columbia University Press. 1951.
- Dmitrović, P. O. Destruktivno ponašanje mladih, Bijeljina, Pedagoški fakultet u Bijeljini i Agencija "Educatio" za vaspitni rad sa mladim i odraslim, 2009. - 290 str.
- Gajić, Slavko Narodna muzika u nastavnim programima predmeta muzička kultura u osnovnoj školi od 1870 do 1995 godine. *Nastava i vaspitanje*. 1996; 45(3):552-569.
- Konfucije, *Veliko učenje*, Beograd, BIGZ, 1984.
- Мазур А. К. Управление состоянием музыканта-исполнителя / Курс лекций: „Психофизиология музыкально-исполнительской деятельности“, Одес. госуд. музыкальная академия им. А. В.Неждановой. – 2004. – 16 с.
- Milošević, V. Sevdalinka. Banja Luka: Muzej Bosanske krajine, Odsjek za narodne pjesme i igre. 1964.
- Pelemiš, M., Trakilović, D., Stević, D., Trakilović, J. *Sport, ritmika, muzika. Priručnik za mladi školski uzrast*. Istočno Sarajevo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. 2005.
- Terzić, E., Sudžilovski, D. Profesionalno muzičko obrazovanje učitelja - vokalno-instrumentalna nastava. *Inovacije u nastavi - časopis za savremenu nastavu*. 2008; 21(2):122-128.